

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ ДІТЕЙ (ЧАСТИНА II)

ОСТРОГЛЯДОВА Олена Георгіївна - ад'юнкт кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ,
<https://orcid.org/0009-0003-8525-4244>

ТЕТЕРЯТНИК Ганна Костянтинівна - завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ,
д.ю.н., професор

<https://orcid.org/0000-0002-8321-7912>

УДК 343.13:343.54-053.2

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.72>

Стаття присвячена дослідженню особливостей організації досудового розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості дітей, з урахуванням сучасних викликів, зокрема умов воєнного стану. Актуальність теми зумовлена зростанням кількості таких кримінальних правопорушень, їх підвищеною суспільною небезпечністю, а також необхідністю забезпечення ефективного захисту прав і законних інтересів дітей як найбільш вразливої категорії потерпілих.

У роботі проаналізовано наукові підходи до розуміння організації розслідування, а також уточнено зміст цього поняття з урахуванням специфіки злочинів проти статевої свободи та недоторканості дітей. Обґрунтовано, що однією із ключових характеристик організації розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень є їх пріоритетизація, яка проявляється через встановлення особливого режиму невідкладності, підвищених процесуальних гарантій, спеціалізації суб'єктів кримінального провадження та посиленої міжвідомчої взаємодії. Значну увагу приділено аналізу нормативного закріплення пріоритетності таких проваджень у національному законодавстві та міжнародних актах.

У статті розкрито особливості реалізації дитиноцентризованого підходу, що передбачає мінімізацію вторинної віктимізації дитини, обмеження кількості процесуальних контактів, використання спеціалізованих методик опиту-

вання, належну фіксацію доказів та створення безпечного середовища для участі дитини у кримінальному провадженні.

В умовах воєнного стану організація досудового розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень зазнає істотного впливу додаткових факторів (безпекових, територіальних, ресурсних та психологічних), що ускладнюють як процес планування і проведення розслідування загалом, так і окремих процесуальних дій.

Обґрунтовано, що зазначені фактори зумовлюють необхідність адаптації традиційних підходів до організації розслідування, зокрема шляхом використання дистанційних форм участі, посилення міжвідомчої координації, індивідуалізації підходів до дитини та забезпечення гнучкості планування процесуальних дій.

Зроблено висновок, що ефективність розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості дітей безпосередньо залежить від комплексної реалізації принципу пріоритетності, впровадження дитиноцентризованого підходу та здатності системи кримінальної юстиції адаптуватися до умов воєнного стану при збереженні належного рівня процесуальних гарантій.

Ключові слова: досудове розслідування, діти, статева свобода, статева недоторканість, організація розслідування, пріоритетизація, воєнний стан, дитиноцентризований підхід, кримінальне провадження, юстиція, слідчий, прокурор, психолог.

Відповідно до офіційної статистики, наданої Офісом Генерального прокурора та розміщеною у відкритих джерелах у період із січня по червень 2025 року в Україні зафіксовано 587 кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, при цьому загалом зареєстровано 661 кримінальне провадження, з яких 78 було закрито, а 338 – направлено до суду. Майже половина таких правопорушень (245) кваліфікується як зґвалтування, що свідчить про їх значну суспільну небезпечність. Деталізація структури цих кримінальних правопорушень також вказує на складність і різноманітність форм сексуального насильства. Зокрема, щодо сексуального насильства обліковано 108 кримінальних проваджень, серед яких значну частину становлять діти: 19 потерпілих – неповнолітні, а 65 – малолітні особи. Крім того, зафіксовано 122 кримінальні провадження за вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК України), при цьому переважна більшість потерпілих – дівчата (95 осіб), а також зафіксовано випадки щодо малолітніх дітей (5 осіб) [1].

Окрему групу становлять кримінальні правопорушення, пов'язані з розбещенням неповнолітніх: обліковано 100 таких проваджень, із яких 82 стосуються малолітніх осіб, що свідчить про особливу вразливість цієї категорії потерпілих. Також зареєстровано 9 кримінальних проваджень за фактами домагання до дитини з метою вчинення дій сексуального характеру, з яких 6 стосуються малолітніх осіб [1].

Організація розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи і недоторканості неповнолітніх є багатовекторною діяльністю, від якої залежить ефективність провадження у цій категорії справ. Відтак це стало предметом нашого дослідження у декількох публікаціях.

Аналіз останніх публікацій

Питанням, пов'язаним із розслідуванням кримінальних правопорушень щодо неповнолітніх та забезпеченням прав таких потерпілих присвячені сучасні дослідження таких вчених, як І. В. Гловюк,

Г. Ю. Нікітіної-Дудікової, П. І. Пархоменка, О. В. Пчеліної, В. В. Романюка, Т. Г. Фоміної, М. В. Червінко, Ю. М. Черноус та багатьох інших вчених.

Метою статті є отримання наукового результату у вигляді теоретично обґрунтованих положень щодо особливостей організації досудового розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, що вчиняються щодо неповнолітніх осіб.

В. Є. Коновалова визначає організацію розслідування як процес, що охоплює його планування, визначення оптимального комплексу слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, їх узгоджене поєднання, особливості вирішення інтелектуальних завдань, а також забезпечення раціонального використання процесуальних засобів [2, с. 133].

О. В. Маслюк своєю чергою визначає її як комплекс тих необхідних заходів, які будуть необхідними на всіх етапах розслідування, який є нормативно визначеним та забезпечує ефективне розкриття кримінального правопорушення [3, с. 314].

Слід зазначити, що організація розслідування постає як багатокомпонентна діяльність, яка поєднує у собі як процесуальні, так і криміналістичні та управлінські елементи, спрямовані на забезпечення ефективності досудового розслідування. З урахуванням цього, організація розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості дітей повинна розглядатися не лише як процес планування та координації дій, а й як діяльність, що передбачає визначення пріоритетності таких проваджень, зумовленої їх підвищеною суспільною небезпечністю, складністю доказування та необхідністю забезпечення належного захисту прав дитини.

Г. К. Тетерятник та О. В. Нікішев на стратегічному рівні визначають пріоритетність кримінальних проваджень як діяльність суб'єктів кримінального провадження (насамперед прокурора як процесуального керівника), спрямовану на визначення черговості, ступеня важливості та обсягу ресурсного забезпечення розслідування окремих кримінальних проваджень (або їх епізодів) з

урахуванням об'єктивних критеріїв суспільної небезпеки, тяжкості злочину, масштабу спричиненої шкоди, рівня організованості злочинної діяльності, а також пріоритетів державної кримінальної політики [4, с. 67].

Н. В. Глинська пропонує розуміти під цим поняттям зумовлений сукупністю соціально-правових чинників та здійснюваний на підставі певної сукупності критеріїв, що відповідають вимогам сучасної правової реальності, процес ранжування засобів кримінального провадження з метою підвищення ефективності вирішення його завдань [5, с. 97].

В. М. Шевчук визначає пріоритезацію кримінального провадження як процес ранжування і встановлення черговості виконання завдань досудового розслідування і судового розгляду, який пов'язаний із вибором техніко-, тактико- та методико-криміналістичних, а також процесуальних засобів кримінального провадження і спрямований на підвищення його ефективності та результативності. Він вказує, що такий підхід може використовуватися при вирішенні питань організації та планування кримінального провадження, а також для розроблення типових програм розслідування, орієнтованих на вирішення окремих криміналістичних (тактичних) та інших завдань. Крім того, вчений виділяє не тільки пріоритезацію кримінальних проваджень, яка є невід'ємною частиною кримінально-правової політики, що визначає пріоритети та стратегію реформування органів кримінальної юстиції для ефективної протидії сучасній злочинності, але й криміналістичну пріоритезацію, визначаючи її теоретичний та практичний рівні [6, с. 396].

Логічно, що пріоритезація при організації розслідування впливає на розподіл сил і засобів, які є необхідними для здійснення того чи іншого кримінального провадження.

У сучасній науковій доктрині основна увага питанням пріоритезації приділялася здебільшого в контексті розслідування воєнних злочинів. Натомість очевидно, що і розслідування кримінальних правопорушень проти дітей, особливо насильницьких злочинів є пріоритетом держави, про що

свідчать і стандарти, закладені у Порядку реалізації пілотного проекту імплементації міжнародних стандартів правосуддя, дружнього до дитини, у практичну діяльність. Аналіз положень цього документу дає підстави стверджувати про нормативне закріплення пріоритетності кримінальних проваджень за участю дітей. Така пріоритетність має комплексний характер і проявляється через сукупність процесуальних та організаційних механізмів, спрямованих на забезпечення ефективності розслідування та належного захисту прав дитини.

Насамперед, про пріоритетний характер відповідних проваджень свідчить встановлення вимоги невідкладного реагування на факти вчинення кримінальних правопорушень щодо дітей. Зокрема, передбачено оперативний виїзд ювенального прокурора на місце події у випадках тяжких та особливо тяжких злочинів, що об'єктивно підвищує швидкість фіксації доказової інформації та забезпечує належну процесуальну координацію з початкового етапу розслідування [7].

Важливим індикатором пріоритетності є також обов'язкове залучення спеціалістів, насамперед психологів, вже на початкових стадіях кримінального провадження. Це свідчить про підвищені вимоги до ресурсного забезпечення таких проваджень та орієнтацію на мінімізацію негативного впливу процесуальних дій на психоемоційний стан дитини [7].

Суттєве значення має спеціалізація суб'єктів кримінального провадження. Участь ювенальних прокурорів, а також функціонування спеціалізованих підрозділів у системі органів досудового розслідування та прокуратури забезпечує концентрацію професійних компетенцій і формування єдиних підходів до розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії. Така спеціалізація виступає одним із ключових організаційних критеріїв пріоритетності.

Крім того, Порядок передбачає впровадження дитиноцентрованого підходу до організації кримінального провадження, що виявляється у встановленні особливих вимог до проведення процесуальних дій, адаптації їх до вікових та психологічних осо-

бливостей дитини, а також у мінімізації кількості контактів дитини з системою правосуддя. Особливу увагу приділено запобіганню вторинній віктимізації, що також свідчить про підвищені стандарти здійснення таких проваджень [7].

Не менш важливим є підвищений рівень міжвідомчої взаємодії, що охоплює координацію діяльності органів досудового розслідування, прокуратури, соціальних служб та інших суб'єктів, залучених до захисту прав дитини. Така взаємодія забезпечує комплексний характер реагування на кримінальні правопорушення та підвищує ефективність розслідування [7].

Ознакою пріоритетності є також посилений контроль за організацією та здійсненням досудового розслідування, що реалізується через процесуальне керівництво та нагляд з боку прокуратури. Це сприяє уніфікації правозастосовної практики та забезпечує дотримання встановлених стандартів.

Окремо слід відзначити виокремлення категорій кримінальних правопорушень, які потребують особливої уваги, зокрема зґвалтувань, умисних вбивств, розбоїв та інших тяжких злочинів щодо дітей [7]. Це формує диференційований підхід до визначення ступеня пріоритетності залежно від характеру та суспільної небезпеки правопорушення.

У параграфі 18 Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, зазначається, що стратегічною ціллю є права дітей в Україні, які забезпечуються та захищаються відповідно до загальновизнаних міжнародних, у тому числі європейських, стандартів; враховуються найкращі інтереси та думки дитини під час прийняття рішень, які її стосуються [8]. Що також вказує на пріоритетність кримінальних проваджень за участю неповнолітніх.

Аналіз положень Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року та операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2028 роках [9] також дає підстави стверджувати, що пріоритетизація кримінальних проваджень за участю дітей має системний та багаторівне-

вий характер і реалізується через сукупність нормативно закріплених механізмів. Вона не обмежується декларативним проголошенням, а знаходить своє відображення у конкретних організаційних і процесуальних інструментах.

Передусім про пріоритетний характер таких проваджень свідчить встановлення вимог щодо невідкладного досудового розслідування та пріоритетного судового розгляду справ, що стосуються дітей. Зазначені положення формують особливий процесуальний режим, у межах якого забезпечується прискорений рух кримінального провадження з метою оперативного відновлення порушених прав дитини та мінімізації негативного впливу кримінального процесу на її психоемоційний стан.

Суттєвим індикатором пріоритетизації є також підвищені процесуальні гарантії, передбачені для дітей, які контактують із системою кримінального правосуддя. Йдеться, зокрема, про обов'язкове залучення представника дитини, забезпечення доступу до правничої допомоги, впровадження адаптованих інформаційних матеріалів, а також застосування спеціалізованих методик, зокрема процесуального інтерв'ю. У сукупності такі заходи формують якісно інший рівень процесуального захисту, що виходить за межі загальних стандартів кримінального провадження.

Важливою ознакою пріоритетності є інституційна трансформація системи, яка проявляється у створенні спеціалізованих механізмів та інституцій, зокрема центрів захисту дитини за моделлю «Барнахус», а також у визначенні окремих суб'єктів координації державної політики у цій сфері. Такий підхід свідчить про винесення відповідної категорії проваджень на рівень стратегічного державного управління.

Крім того, пріоритетизація проявляється через підвищений рівень ресурсного забезпечення, що передбачає надання дитині комплексної допомоги: психологічної, медичної, соціальної та правової. Це дозволяє розглядати кримінальне провадження не лише як інструмент притягнення винних до відповідальності, але й як механізм відновлення прав і реабілітації потерпілої дитини.

Окрему увагу слід звернути на посилену міжвідомчу взаємодію, яка передбачає координацію діяльності правоохоронних органів, соціальних служб, медичних установ та інших суб'єктів. Така взаємодія забезпечує комплексний підхід до реагування на кримінальні правопорушення щодо дітей та підвищує ефективність як розслідування, так і подальшої підтримки дитини.

Таким чином, пріоритизація кримінальних проваджень за участю дітей чітко простежується через низку імпліцитних (опосередкованих) ознак, які в сукупності формують особливий, пріоритетний режим їх організації і проявляється через поєднання процесуальних, організаційних та інституційних елементів, зокрема встановлення режиму невідкладності, забезпечення пріоритетного розгляду, впровадження підвищених процесуальних гарантій, спеціалізацію суб'єктів, концентрацію ресурсів та розвиток міжвідомчої координації. У сукупності ці чинники формують особливий правовий режим, спрямований на реалізацію принципу найкращих інтересів дитини та підвищення ефективності кримінального провадження.

У Національній стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року справедливо зазначається: «Кримінальний процес переважно залишається орієнтованим на дорослих. Дитина, яка перебуває у конфлікті із законом, стала свідком чи потерпіла від кримінального правопорушення, зазвичай проходить той самий травмуючий шлях кримінальної юстиції, що і дорослі, з відповідними негативними наслідками для її психічного стану та майбутнього» [9].

Положення Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротської конвенції) встановлюють чіткі стандарти щодо організації та проведення допиту дитини, яка постраждала від сексуальної експлуатації. Зокрема, передбачено, що допит має здійснюватися без невиправданих зволікань, тобто невідкладно після повідомлення про відповідні обставини компетентним органам. За потреби така процесуальна дія повинна проводитися у спеціально обладнаному та адаптованому для цього примі-

щенні, а її проведення має забезпечуватися особою, яка пройшла відповідну професійну підготовку [10].

Крім того, ст. 35 Лансаротської конвенції містить положення, спрямовані на зменшення кількості опитувань дитини, а також передбачає обов'язковість їх фіксації, що виступає додатковою гарантією захисту прав і законних інтересів неповнолітнього потерпілого [10].

Відтак важливою особливістю є обмеження кількості контактів дитини з правоохоронною системою. Організація розслідування має будуватися таким чином, щоб мінімізувати повторні допити та інші процесуальні дії за участю дитини. Це зумовлює необхідність попереднього планування, використання відеофіксації, можливості депонування показань уже на стадії досудового розслідування в порядку ст. 225 КПК України, використання спеціалізованих методик (зокрема процесуального інтерв'ю).

І. В. Гловюк до загальних умов ефективності розслідування відносить урахування вразливості дітей, характер та ступінь перевірки та застосування інших конвенційних стандартів, крім Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [11]. Вчені, аналізуючи вимоги до проведення допитів (опитувань) дітей-потерпілих від злочинів сексуального характеру, посилаючись на практику ЄСПЛ, звертають увагу на наступні вимоги: 1) кількість опитувань; 2) середовище, включаючи місце проведення опитування; 3) тривалість опитування; 4) особи, які проводять опитування; 5) законне представництво; 6) присутні при опитуванні особи; 7) фіксування опитувань; 8) протоколи опитувань; 9) використання даних опитувань у суді; 10) допит у суді [12].

Зазначені вимоги, на нашу думку, відносяться як до стратегічного рівня планування та організації розслідування, так і до тактичного рівня, адже безпосередньо впливають на тактику проведення слідчих (розшукових) дій.

З урахуванням викликів сьогодення вважаємо за потрібне звернути увагу і на особливості організації розслідування, у тому числі цієї категорії кримінальних проваджень в умовах воєнного стану. Г. К. Тете-

рятник у своїх дослідженнях неодноразово наголошувала на необхідності врахування факторів, які обумовлюють специфіку здійснення кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Зокрема, факторів небезпеки; відсутності доступу до окремих територій, на яких здійснюється кримінальне провадження; повного або обмеженого функціонування органів державної влади, у т. ч. правоохоронних, судових органів України на територіях вчинення кримінальних правопорушень; специфічних організаційно-управлінських основ проведення окремих процесуальних дій та ін. [13,14].

Розслідування проваджень досліджуваної категорії не є виключенням. Адже в умовах правового режиму воєнного стану виникає необхідність врахування додаткових факторів, що обумовлюють підвищену вразливість дитини. Йдеться, зокрема, про такі обставини, як перебування дитини на тимчасово окупованих територіях або в зоні активних бойових дій, умови її проживання, наявність постійних стресових чинників (повітряні тривоги, обстріли), вимушене переміщення (статус внутрішньо переміщеної особи), перебування за кордоном, участь одного чи обох батьків у бойових діях, а також пережиті втрати (смерть або безвісне зникнення за особливих обставин близьких осіб). Останні В. М. Плетенець визначає, як трагічні події [15 с. 68].

Зазначені фактори істотно впливають на специфіку організації проведення слідчих (розшукових) дій за участю дитини. Передусім, вони зумовлюють необхідність ще більш гнучкого та індивідуалізованого підходу до планування допиту та інших процесуальних дій, з урахуванням психологічного стану дитини, рівня її травматизації та безпекової ситуації.

Так, перебування дитини в умовах окупації або за кордоном може обумовлювати неможливість безпосереднього проведення слідчих (розшукових) дій, що зумовлює активніше застосування дистанційних форм участі (відеоконференції), а також потребує міжнародної правової допомоги. Водночас такі формати повинні поєднуватися із за-

безпеченням процесуальних гарантій та належною якістю фіксації показань.

Фактори, пов'язані з постійним стресом (повітряні тривоги, небезпека обстрілів), впливають на тривалість та умови проведення допиту, що вимагає його сегментації, скорочення часу безперервної взаємодії, можливості перерв та адаптації темпу спілкування до стану дитини. Крім того, в організаційному аспекті повинні бути забезпечені безпечні не тільки з психологічної точки зору, але й з фізичної, місця для проведення слідчих (розшукових) дій (зокрема, наявність укриттів). Необхідним є й попереднє планування в частині можливості проведення повторно окремих процесуальних дій. Наприклад, якщо після повітряної тривоги втрачено психологічний контакт з дитиною, встановлений на первинних етапах проведення слідчої (розшукової) дії.

Статус внутрішньо переміщеної особи або нестабільні умови проживання можуть ускладнювати організацію явки дитини, що потребує додаткової координації між органами досудового розслідування, службами у справах дітей та іншими інституціями.

Перебування батьків на військовій службі або їх втрата впливають на питання участі законного представництва та психологічної підтримки дитини саме тим дорослим, якому така дитина довіряє, що зумовлює необхідність залучення альтернативних представників або фахівців (психологів, соціальних працівників).

Крім того, пережиті травматичні події значно підвищують ризик вторинної віктимізації, що вимагає ще більш суворого дотримання принципу мінімізації кількості опитувань, використання відеофіксації та забезпечення належного середовища проведення процесуальних дій.

Інші аспекти, зумовлені викликами воєнного часу, також істотно впливають на організацію досудового розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії. Зокрема, об'єктивні труднощі виникають у зв'язку з обмеженими можливостями залучення спеціалістів, передусім психологів, у регіонах, наближених до зон бойових дій або на деокупованих територіях. Не менш суттєвим є фактор обмеженого досту-

пу до спеціалізованої інфраструктури, зокрема приміщень, адаптованих для роботи з дітьми (моделі «Barnahus», «зелені кімнати» тощо), що обумовлює необхідність пошуку альтернативних організаційних рішень.

Окремий блок викликів пов'язаний із застосуванням норм кримінального процесуального законодавства, передбачених розділом IX КПК України. Хоча такі норми спрямовані на забезпечення безперервності кримінального провадження в умовах воєнного стану, їх застосування у справах за участю дітей потребує особливо виваженого підходу. Зокрема, делегування окремих повноважень слідчого судді, переформатування окремих процедур не повинні призводити до зниження рівня процесуальних гарантій.

У цьому контексті ключового значення набуває необхідність забезпечення балансу між оперативністю розслідування та дотриманням принципу найкращих інтересів дитини, а також гарантування належної процедури отримання та фіксації доказів. Будь-які відступи від стандартних процесуальних механізмів повинні бути виправданими об'єктивними обставинами, пропорційними поставленій меті та такими, що не ставлять під сумнів допустимість доказів у подальшому судовому розгляді.

Крім того, воєнний стан актуалізує потребу в посиленні міжвідомчої взаємодії між правоохоронними органами, органами опіки і піклування, соціальними службами, медичними установами та міжнародними організаціями. Це дозволяє компенсувати обмежені ресурси та забезпечити комплексний підхід до захисту прав дитини у кримінальному провадженні.

Таким чином, організація досудового розслідування в умовах воєнного стану набуває додаткової складності та потребує адаптації традиційних підходів до нових реалій, з одночасним збереженням базових стандартів правосуддя, дружнього до дитини. Необхідним є поєднання процесуальних, криміналістичних, психологічних та безпекових підходів. Це зумовлює необхідність адаптації існуючих стандартів до сучасних реалій.

Висновки

Організацію досудового розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості дітей доцільно визначати як системну, цілеспрямовану діяльність уповноважених суб'єктів кримінального провадження, що полягає у плануванні, координації, ресурсному забезпеченні та реалізації комплексу процесуальних, криміналістичних та управлінських заходів, спрямованих на забезпечення ефективного та дитиноцентрованого розслідування.

Встановлено, що пріоритетний характер цих проваджень знаходить своє нормативне закріплення як у національному законодавстві, так і в міжнародних стандартах, зокрема через вимоги невідкладності розслідування, спеціалізації суб'єктів, підвищених процесуальних гарантій, міжвідомчої взаємодії та впровадження дитиноцентрованого підходу. Особливого значення набуває мінімізація вторинної віктимізації дитини, що реалізується шляхом обмеження кількості процесуальних контактів, використання спеціалізованих методик опитування та належної фіксації доказів.

В умовах воєнного стану організація досудового розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень зазнає істотного впливу додаткових факторів (безпекових, територіальних, ресурсних та психологічних), що ускладнюють як процес планування і проведення розслідування загалом, так і окремих процесуальних дій.

Література

1. Барсукова О. Скільки сексуальних злочинів, зокрема проти дітей, зафіксували у 2025 році. Українська правда. 2025. 29 серпня. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/skilki-seksualnih-zlochiviv-proti-ditey-zafiksuvali-u-2025-309987/>
2. Москаленко О. В. Щодо організації розслідування злочинів та її складових елементів. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право». 2017. Вип. 27. С. 131–136.
3. Маслюк О. В. Організація досудового розслідування злочинів терористичного спрямування. Науковий вісник Ужгород-

ського національного університету. 2021. № 65. С. 314–318.

4. Нікішев О. В., Тетерятник Г. К. Особливості доказування у кримінальних провадженнях в умовах дії правового режиму воєнного або надзвичайного стану : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2026. 256 с.

5. Глинська Н. В. Пріоритезація у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, ключові аспекти та виміри. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В. С. Батиргареєва (голов. ред.) та ін. Харків: Право. 2025. Вип 49. С. 86–100.

6. Шевчук В. М. Пріоритезація у криміналістиці та кримінальному провадженні: методологічні засади та інноваційні підходи. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. №9. С. 393 – 397.

7. Про запровадження та реалізацію пілотного проєкту щодо імплементації міжнародних стандартів правосуддя, дружнього до дитини, у практичну діяльність: наказ Офісу Ген. прокурора, МВС України, М-ва юстиції України, М-ва соц. політики України від 01.06.2023 № 150/445/ 2077/5/187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0150905-23>.

8. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>.

9. Про схвалення Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2028 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 р. № 708-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/708-2025-%D1%80#Text>.

10. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text.

11. Гловюк І. В. Ефективність розслідування сексуального насильства стосовно дитини: стандарти Лансаротської конвенції та практика ЄСПЛ. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/glovyuk-iryna/articles/buklet-efektivnist-rozsliduvannia-seksualnogo->

[nasilstva-stosovno-ditini-standarti-lansarotskoyi-konvenciyi](https://www.hsa.org.ua/lectors/glovyuk-iryna/articles/buklet-efektivnist-rozsliduvannia-seksualnogo-nasilstva-stosovno-ditini-standarti-lansarotskoyi-konvenciyi).

12. Гловюк І., Дроздов О., Мельченко В. Міжнародні стандарти опитування дітей-жертв і дітей-свідків та національне законодавство і практика: питання кореляції у кримінальному провадженні. Право України. 2022. № 12. С. 53–75.

13. Тетерятник Г. К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с.

14. Савельєва І. В., Тетерятник Г. К., Клименко О. С. Організаційно-правові питання проведення огляду місця події на деокупованих територіях. Право та державне управління. 2024. № 3. С. 30–306.

15. Плетенець В. М. Особливості підготовки до допиту неповнолітніх за фактами подій насильницького, сексуального чи трагічного характеру в умовах воєнного стану. Наука і техніка сьогодні. 2022. № 13 (13). С. 67–76.

Ostrohliadova O. H., Teteriatnyk H.K.

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENCES AGAINST THE SEXUAL FREEDOM AND SEXUAL INTEGRITY OF CHILDREN (PART II)

The article is devoted to the study of the peculiarities of organizing the pre-trial investigation of criminal offenses against the sexual freedom and sexual inviolability of children, taking into account contemporary challenges, in particular the conditions of martial law. The relevance of the topic is обусловлена by the increasing number of such criminal offenses, their heightened social danger, and the necessity of ensuring effective protection of the rights and legitimate interests of children as the most vulnerable category of victims.

The paper analyzes scholarly approaches to understanding the organization of investigation and further clarifies the content of this concept with due regard to the specific nature of criminal offenses against the sexual freedom and sexual

inviolability of children. It is substantiated that one of the key characteristics of organizing the investigation of this category of criminal offenses is their prioritization, which manifests itself through the establishment of a special regime of urgency, enhanced procedural guarantees, specialization of the subjects of criminal proceedings, and strengthened interagency cooperation. Particular attention is paid to the analysis of the regulatory framework establishing the priority of such proceedings in national legislation and international legal instruments.

The article outlines the specific features of implementing a child-centered approach, which includes minimizing the risk of secondary victimization of the child, limiting the number of procedural contacts, employing specialized interviewing techniques, ensuring proper documentation of evidence, and creating a safe and supportive environment for the child's participation in criminal proceedings.

Under martial law, the organization of the pre-trial investigation of this category of criminal offenses is significantly affected by additional factors (security-related, territorial, resource-based, and psychological), which

complicate both the overall process of planning and conducting the investigation and the execution of individual procedural actions.

It is argued that these factors necessitate the adaptation of traditional approaches to the organization of investigation, in particular through the use of remote forms of participation, strengthening interagency coordination, individualizing approaches to the child, and ensuring flexibility in planning procedural actions.

It is concluded that the effectiveness of the investigation of criminal offenses against the sexual freedom and sexual inviolability of children directly depends on the comprehensive implementation of the principle of prioritization, the introduction of a child-centered approach, and the ability of the criminal justice system to adapt to the conditions of martial law while maintaining an adequate level of procedural guarantees.

Keywords: pre-trial investigation, children, sexual freedom, sexual inviolability, organization of investigation, prioritization, martial law, child-centered approach, criminal proceedings, justice, investigator, prosecutor, psychologist.

